

УДК 351.82:332.3 (477)

Сисюк Вадим Миколайович
аспірант кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної академії управління персоналом

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

***Анотація.** Проаналізовано основні характеристики виховних технологій з погляду формування соціальних та духовних цінностей особистості в суспільстві. З'ясовано особливості державної політики з розвитку сфери фізичної культури та масового спорту в Україні. Обґрунтовано явище масового спорту як прояв активної участі особистості в соціальних і громадянських трансформаціях соціуму. Запропоновано формування гармонійно розвиненого українського суспільства шляхом державної політики фізичного виховання.*

***Ключові слова:** фізичне виховання, масовий спорт, особистість, соціальні цінності, державна політика, фізична культура.*

Сысюк В.Н. Социально-психологические основы формирования государственной политики физического воспитания в украинском обществе

***Аннотация.** Проанализированы основные характеристики воспитательных технологий с точки зрения формирования социальных и духовных ценностей личности в обществе. Выявлены особенности государственной политики по развитию сферы физической культуры и массового спорта в Украине. Обоснованно явление массового спорта как проявление активного участия личности в социальных и гражданских трансформациях социума. Предложено формирование гармонично развитого украинского общества путем государственной политики физического воспитания.*

***Ключевые слова:** физическое воспитание, массовый спорт, личность, социальные ценности, государственная политика, физическая культура.*

Sisyuk V.N. Socio-psychological bases of formation of state policy of physical education in ukrainian society

***Annotation.** The article addresses the issue of the present state of the processes which underlie the formation of physical culture during their studies within the university education system. The article presents an analysis of the essential characteristics of the pedagogical technologies from the angle of the formation of social and spiritual values. What is also stressed is the necessity of the formation of personalities by means of physical education whose aim is to form a harmoniously developed member of society.*

***Key words:** physical education, students, pedagogical influence, mass sport, young personality, social values, education system, physical culture.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сьогодні перед українським суспільством постало соціальне завдання щодо інтеграції культурного потенціалу в сучасну практику. Це стало можливим завдяки особистостям нової формації, які володіють професійними та власними якостями, що відповідають сучасним реаліям. Ці особистості мусять мати добру фізичну форму та працездатність, власну фізичну культуру та духовність [7]. Сучасне покоління не боїться конкуренції, уміє ухвалювати самостійні рішення, бути творчими, глибокими, активними та високоморальними.

Основою фізичного виховання має стати формування гармонійної високоморальної особистості, громадянина, який отримує системні навички в галузі фізичної культури. Особливе значення має формування моделі, що забезпечить системну активність соціуму у фізичному вихованні та самоосвіті. Важливими особистісними чинниками мають бути мотивація та формування державної політики фізичного виховання як важливої складової загальної культури суспільства [5].

Фізична культура та масовий спорт, методи та системи реабілітації мають посідати особливе місце в суспільстві, бути обов'язковим атрибутом активного відпочинку на основі здорового способу життя. Державна політика фізичного виховання передбачає перехід до нової моделі; інтереси, потреби та мотиви людини перебувають у центрі уваги. Це дозволить значно активізувати процес самореалізації та становлення в суспільній практиці пріоритету рухової активності для профілактики асоціативної поведінки. Така політика забезпечить можливість модернізації моделі розвитку фізичної культури з метою збереження та поліпшення здоров'я в суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні активно обговорюються питання соціальних компонентів у фізичній культурі та психологічні аспекти фізичного виховання. Важливими є альтернативні форми фізичного виховання в умовах перетворення засобів, методів і форм

впливу в практику фізичного виховання, соціокультурні аспекти фізичної культури та здорового способу життя. Інтерес суспільства до фізичного виховання та спорту вимагає науково обґрунтованого підходу до державної політики, що враховує особливості, структуру, динаміку та специфіку професійної діяльності. Важливо, щоб людина була не лише фахівцем у певній галузі, але і здоровою особою, здатною витримувати фізичні навантаження [9].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Вивчення практичного досвіду та теоретико-методологічного аналізу державної політики фізичного виховання показало наявність несприятливої ситуації в процесі формування соціальних і духовних цінностей; відсутність цілеспрямованої та систематичної виховної роботи, а також уявлення про можливість фізичної культури в цьому напрямку. Відновлення соціальних і духовних цінностей соціуму є мікроструктурою у формуванні фізичної культури особистості та позиціонується як державна політика щодо пізнавальної та практичної діяльності, що забезпечується засобами фізичної культури для формування розвинутої особистості.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідити основні засади формування державної політики фізичного виховання в українському суспільстві та обґрунтувати її соціально-психологічні складові.

Виклад основного матеріалу. Упродовж тривалого часу фізична культура була однією з основних потреб людської цивілізації. На ранніх етапах людського розвитку освіта була насамперед фізичною, адже відповідала соціальним вимогам та нагальним потребам людини [2]. З розвитком цивілізації соціальні взаємодії ускладнювалися, що вимагало поліпшення фізичного стану, а також поступово розвивався процес залучення фізичної культури до сфери духовного життя людей.

Розвиток держави спричинив значні зміни у світогляді та ідеології, в освіті та культурі, зокрема у формуванні фізичної культури. Це призвело до

формування світогляду, самосвідомості та професійної компетентності на принципах відповідального ставлення до власного здоров'я як основи, на базі якої будується майбутня стратегія кар'єри та життєвого успіху. Актуальною є модернізація підходів до створення організаційно-методичних засобів для фізичного культури в суспільстві з урахуванням досягнень сучасної системи педагогіки виховання в реальних соціально-економічних умовах.

У процесі реалізації державної політики фізичного виховання слід надавати уваги сучасним методам відпочинку, вивченню впливу фізичних вправ на здоров'я та можливості їх застосування для відпочинку, а також фізичної культури особистості. Основна увага має полягати в тому, щоб усвідомлювати та розуміти, що пріоритетним завданням є особисте здоров'я людини, її здатність контролювати стан свого здоров'я. На основі інтегрованих підходів потрібно навчитися цінувати власне здоров'я та сприймати здоров'я як найвищу людську цінність.

У сучасній державі фізична культура набуває статусу субкультури, особливості якої полягають у реалізації біологічної, інформаційної, естетичної, комунікативної та низки інших функцій, характерних лише для фізичної культури. У той же час вона виконує неспецифічні функції соціального інституту, що допомагає в сучасних умовах соціально-економічних реалій [11]. З цією метою, використовуючи фізичну культуру, органам державної влади потрібно заохочувати суспільство, сприяти бажанню успіху та готовності ухвалювати життєво важливі рішення.

Активним відпочинком забезпечуються переважно біологічні потреби в руховій активності, у здоровому способі життя, отримується результат від занять різними формами фізичної культури. Висока варіативність добору активних форм відпочинку сприяє значному впливу на розвиток культурних і соціальних чинників, що взаємодіють з біологічними потребами особи. Завданням державної політики фізичного виховання має бути

цілеспрямоване формування гармонійно розвиненої, високоморальної людини, яка засвоїла знання та навички в галузі фізичної культури.

Основою для впровадження теоретичних основ державної політики фізичного виховання є формування потреб у розвитку системи знань у галузі фізичної культури. Формування фізичної культури має ґрунтуватися на передумовах і джерелах, що відповідають стилю мислення і сприятимуть корекції рухової активності шляхом розвитку їх потенційної фізичної культури. Підбираючи спеціальні вправи, адаптуючи їх до фізичного стану, можна цілеспрямовано впливати на організм [6]. Поступове збільшення дозованої фізичної активності забезпечить загальну опірність організму, що є основою для поліпшення фізичного стану та продуктивності праці.

Державна політика фізичного виховання має спонукати до вирішення найважливішого соціального та громадського завдання – досягнення високого рівня здоров'я та його складових, що забезпечують гармонійний розвиток особистості та адаптацію до ефективної професійної діяльності й соціальної роботи. Обґрунтування потреби модернізації державної політики фізичного виховання та створення на принципах особисто орієнтованого підходу сьогодні є важливим завданням. Такий підхід має передбачати розгляд цього процесу з погляду гармонії та доцільності.

Зазначена державна політика фізичного виховання дозволить сформулювати ключові завдання, за якими слід розуміти процес цілеспрямованого розвитку ціннісного потенціалу фізичної культури та спорту, ціннісних орієнтацій на фізичне самовдосконалення та здоровий спосіб життя, індивідуальну фізичну культуру та спосіб і соціальну активність [3]. Гармонійна взаємодія фізичного та духовного, біологічного, соціального, індивідуального та глобального є вирішальними чинниками для досягнення досконалості у професійному та особистому житті.

Фізичне вдосконалення передбачає такий рівень здоров'я, фізичний розвиток, психофізичні та фізичні дані особистості, які є основою його

активної, трансформаційної, соціально значущої, фізичної культури, спортивної діяльності та здорового способу життя загалом [8]. Соціально-духовні цінності визначають загальний культурний і специфічний розвиток культури особистості, у той час як фізкультурна та спортивна діяльність відбиває ціннісні орієнтири й потреби та характеризує фізичну активність особи. Основними складовими державної політики формування фізичної культури в суспільстві є етичне та естетичне, моральне виховання, формування ідейних поглядів, трудової освіти, культури здорового способу життя і фізичне вдосконалення.

Державна політика позитивного та активного відношення до здорового способу життя можлива завдяки вирішенню низки взаємозалежних завдань [10]. До них належать: формування теоретичних наукових знань, що розкривають зміст і критерії здорового способу життя; методичні знання, практичні навички та методики різних фізичних систем; створення пізнавальної, активно-практичної та агітаційно-пропагандистської методик середовища, які забезпечать інтереси і відповідну мотивацію для особистості.

Фізична культура особистості є складним систематичним інструментом, усі представлені в якому елементи доповнюють один одного. Знання та інтелектуальні здібності визначають бачення особи, ієрархію її оцінок, цінностей та результатів; мотиви характеризують орієнтацію особистості, стимулюють та мобілізують її до прояву діяльності в галузі фізичної культури; ціннісні орієнтації виражають сукупність взаємин особи з фізичною культурою, професійної та творчо-активної діяльності.

До структури фізичного виховання в суспільстві належать знання та інтелектуальні здібності; фізичне вдосконалення; мотиваційно-ціннісні орієнтації; соціальні та духовні цінності; фізкультура та спортивні заходи [1]. Отож створюється відповідний духовно орієнтований соціальний простір, підвищується увага до індивідуальності кожної особистості як важлива

соціальна цінність суспільства з формування громадянина з високими інтелектуальними, духовними, моральними та фізичними якостями.

Прагнення досягнення життєвого успіху може стати ефективною основою для формування мотивації для фізичних вправ та масового спорту як засобу створення повноцінної особистості, що є невід'ємною частиною ймовірності успішної майбутньої професійної кар'єри та гармонії особистого життя [4]. Сьогодні постала потреба у впливі на формування бажання особистості у фізичній культурі, виокремленні їх змісту в аспекті орієнтації на соціалізацію. Перетворення суспільно-виховних процесів з акцентом на фізичне виховання може зробити істотним практичне застосування різних видів фізичної активності, виявляти їх потенціал.

Висновки з даного дослідження. Фізичне виховання можна розглядати як важливу складову культури гармонійно розвиненої, фізично стійкої особистості, майбутнього фахівця, здатного ефективно працювати в умовах глобалізованого світового ринку праці. Державна політика формування фізичної культури в суспільстві залежить від наукової теорії, що синтезує універсальну науку, інтегруючи себе в багатьох інших. Включаючи елементи інших, вона адаптує певний досвід технологій. Потреби людини є основною мотивацією, спрямованістю та концентрацією мотивації поведінки в галузі фізичної культури.

Предметом фізичного виховання є особа як суб'єкт суспільства, як особистість, яка потребує розвитку. Це створює передумови для розвитку діяльності, ініціативи, творчості та зацікавленої взаємодії. Формування особистості за допомогою фізичної культури здійснюється за міждисциплінарною науковою базою, а не лише знаннями про основні принципи. У цьому разі використовується інтегрований підхід та засоби й методи у формуванні всіх компонентів соціальних цінностей особистості.

Перспективи подальших розвідок. У процесі фізичного виховання особистість істотно змінюється, поліпшує свої здібності, це відбиватиметься

у відповідних результатах професійно важливих якостей особистості. Підсумовуючи стан державної політики фізичного виховання, його організаційні форми, з метою підвищення соціалізаційної активності можна відзначити, що в умовах трансформації українського суспільства якісно нові підходи є життєво необхідними для усвідомлення сутності фізичної культури, її впливу на сферу особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бородулькіна Е. Совершенствование конституционного регулирования в области физической культуры и спорта / Бородулькіна Е. // Спортивное право в Республике Беларусь. – Минск, 2011. – С. 59-70.
2. Гончаренко А. Спортивне спонсорство як альтернативне джерело фінансового забезпечення дитячо-юнацьких спортивних шкіл [Електронний ресурс] / Гончаренко А. // Сталий розвиток економіки, 2012. – Режим доступу: [at http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2012_3/314.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2012_3/314.pdf)
3. Дырда С. Реализация прав граждан в сфере физической культуры / Дырда С. // Спорт, экономика, право, управление. – Москва, 2010. – С. 27-31.
4. Довгань Н. Зміст фізичного виховання студентів ВНЗ у процесі позааудиторної діяльності / Довгань Н. // Сучасні проблеми здоров'я та здорового способу життя у педагогічній освіті. – Київ, 2016. – С. 50-54.
5. Завидівська Н. Організаційно-педагогічні засади формування культури вільного часу студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання / Завидівська Н. // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – Київ, 2008. – С.111-113.
6. Зеленюк О. Тілесне здоров'я студентської молоді : акмеологічний дискурс / Зеленюк О. // Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту в сучасних умовах. – Київ, 2015. – С. 120-121.
7. Изаак С. Государственно-частное партнерство в сфере физической культуры и спорта / Изаак С. // Управление собственностью: теория и практика. – Москва, 2011. – С. 25-28.
8. Каменков В. Роль местных исполнительных и распорядительных органов в сфере физической культуры и спорта / Каменков В. // Вестник Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь. – Минск, 2010. – С. 159-165.
9. Костюк І. Державне управління в Україні в період реалізації адміністративної реформи: основні поняття та категорії [Електронний ресурс] / Костюк І. // Державне управління та місцеве самоврядування, 2013. – Режим доступу: [at http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2013_1_9.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2013_1_9.pdf)
10. Стадник В. Методологічне забезпечення позаакадемічних форм занять фізичним вихованням студентів ВНЗ / Стадник В. // Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. – Київ, 2015. – С. 83-86.
11. Шимко Т. Приоритетные направления развития физической культуры и спорта в перспективе / Шимко Т. // Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития. – Минск, 2009. – С. 266-268.

Statement of the problem. Permanent growth of requirements for the development of youth in the aspect of their self-education and self-improvement of intellectual, creative and physical possibilities, require from educational community to implement the educational process of the latest educational and educational technologies and means. This, in particular, results in the formation of a broad worldview, self-awareness and professional competences on the principles of responsible attitude towards their own health as the basis on which the future strategy of career and life success is being built. From the point of view of the pedagogical approach in the conditions of university care, processes of modern transformation of methodology of teaching physical education of students in the direction of implementation of general human values and realization of transformation of higher education.

Urgency. Obvious is the modernization of the pedagogical approach to the creation of organizational and methodological means for the system of physical education of student youth in the light of the achievements of the modern system of pedagogy in the current socio-economic conditions. Particular importance is the formation of a model that would ensure the systemic activity of students in physical education and self-education. Among such factors, the vital are: stimulation, motivation and formation of students' needs for independent physical education, as an important part of the overall culture of the individual, a means of personal development. Physical culture and mass sports, methods and systems of rehabilitation should take a special place in the university and become obligatory attribute of active rest of each student on the basis of a healthy lifestyle.

The purpose of the article is analysis of the essential characteristics of the pedagogical technologies from the angle of the formation of social and spiritual values. What is also stressed is the necessity of the formation of personalities by means of physical education whose aim is to form a harmoniously developed member of society.

Our task was to study the issue of the present state of the processes which underlie the formation of physical culture during their studies within the university education system.

Summary. The realization of social opportunities in the field of physical education and sports involves the transition to a new model of this direction. When the interests, needs and motives of a young person are in the centre of attention of the educational system, this will enable a significant activation of the process of self-realization and establish in the public opinion and public practice the priority of the recreational motor activity for the prevention of diseases and associative behaviour. Accordingly, this approach will provide an opportunity to modernize the model of development of physical culture and mass sports with the task of preserving and improving the health of student youth.

During the organization of physical education, considerable attention should be paid to physical culture and recreational work, modern methods of recreation, studying the health effect of physical exercises and the possibility of their application for recreation as well as physical culture of the individual. The main emphasis should be on educating students in a clear comprehension and understanding that the priority task is the individual health of a person, his/her ability to control the state of health. Based on integrated knowledge, students should learn to value their own health and constantly care about the health of the younger generation, to treat health as the highest human value.

Today, student youth and society face a social task of how to integrate cultural potential into contemporary practice. However, this implementation is made possible by persons of a new formation, having a complex of professional and personal qualities that correspond to modern realia. These persons must have high physical fitness and working capacity, personal physical culture and spirituality. Modern young people should not be afraid of competition, be able to make independent decisions, be creative, profound, active and highly moral personality. The strategy of students' physical culture development is manifested in

the consistent humanization of the pedagogical process - the guarantor of the formation of the personality of the new formation.

Conclusions and outcomes. The humanistic orientation of the pedagogical process should include the purposeful integration of biological and social needs, intellectual and ethical bases in the implementation of genetically predetermined natural instincts of each student during his/her studies at the university. Physical education of students determines the specifics of the allocation of differentiated goals and pedagogical tasks. The basis of the physical education of students should be the formation of a harmoniously highly-spiritual and highly moral personality, a qualified specialist who leads the systemic skills in the field of physical culture.